ŚLĄSKO-DĄBROWSKI
DZIENNIK WOJEWÓDZKI

NR 17 KATOWICE, DNIA 20 LIPCA 1945

Poz. **TREŚĆ:** Str.

DZIAŁ URZĘDOWY

228.
OBWIESZCZENIE
MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
z dnia 7 czerwca 1945 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim.

(Przedruk z Dz. U. R. P. Nr 22 poz. 131 z dnia 20 czerwca 1945 r.)

Na podstawie art. 2 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 grudnia 1944 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 81) ogłaszam w załączeniu do obwieszczenia niniejszego jednolity tekst ustawy z dnia 17 marca 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 238) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych: rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 669) i dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 522), ustawą z dnia 14 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 225), ustawą z dnia 31 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 192), oraz dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 grudnia 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 81).

Podany w załączniku tekst nie obejmuje art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 669), jako niewłączonego przez to rozporządzenie do tekstu ustawy. Brzmienie obowiązujące tego przepisu jest następujące:

„Osoby, które przed dniem 1 kwietnia 1934 r. nabyły prawo do zaopatrzenia pieniężnego na mocy ustawy z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 238), zachowują to prawo po dniu 31 marca 1934 r. tylko wówczas, jeżeli odpowiadają postanowieniom tejże ustawy w brzmieniu rozporządzenia niniejszego.

Jednakże pozostali po inwalidach z utratą od 15% do 24% zdolności zarobkowej włącznie, zmarłych w czasie do dnia 31 marca 1934 r. bez związku przyczynowego ze służbą wojskową, mają prawo do zaopatrzenia, o ile odpowiadają warunkom art. 3, 21, 24 i 27 ustawy z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 238) w brzmieniu rozporządzenia niniejszego".

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
(—) Wiktor Trojanowski

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 7 czerwca 1945 r. (poz. 131).

USTAWA
z dnia 17 marca 1932 roku
o zaopatrzeniu inwalidzkim.

TYTUŁ I.
Zakres osób, uprawnionych do zaopatrzenia.

Art. 1. Uprawnionymi do zaopatrzenia z niniejszej ustawy są:
a) inwalidzi wojenni,
b) inwalidzi wojskowi,
c) osoby, pozostałe po inwalidach wojennych, po poległych i zmarłych w związku przyczynowym ze

służbą wojskową oraz po zaginionych bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych (art. 5),

d) osoby pozostałe po inwalidach wojskowych.

Art. 2. (1) Za inwalidów wojennych uważa się osoby, które doznały uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, nabytych wskutek służby:

a) w wojsku Rzeczypospolitej Polskiej w czasie wojny, prowadzonej przez Państwo Polskie, lub w czasie po ogłoszeniu mobilizacji sił zbrojnych,

b) w uznanych przez Państwo Polskie wojskowych formacjach polskich przy armiach obcych,

c) w armiach państw zaborczych, o ile służbę tę pełniły w czasie od 1 sierpnia 1914 r. i to:
   w armii niemieckiej do 27 grudnia 1918 r.,
   w armii rosyjskiej do 1 marca 1918 r.,
   w armii austriackiej do 1 listopada 1918 r.,

   a odnośnie do byłych żołnierzy armii austriackiej, którzy w terminie do dnia 31 grudnia 1930 r. zgłosili roszczenie do zaopatrzenia z tytułu uszkodzenia zdrowia, doznanego na froncie włoskim — do dnia 4 listopada 1918 r. włącznie, jeżeli osoby te posiadają prawo obywatelstwa polskiego,

d) w walkach orężnych przeciw państwom zaborczym i nieprzyjacielskim o niepodległość Polski po 1 sierpnia 1914 r. oraz w wojskowych antyfaszystowskich organizacjach podziemnych i partyzanckich po 1 września 1939 r. Minister Pracy i Opieki Społecznej ogłosi w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej wykaz tych organizacyj.

e) w formacjach obcych, uznanych przez Państwo Polskie za takie, które na zasadzie przymierza lub porozumienia z siłą zbrojną polską, walczyły w obronie Polski przeciw państwom nieprzyjacielskim, jeżeli te osoby doznały uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, nabytych w czasie i w skutek walki orężnej z nieprzyjacielem w obronie Polski i o ile te osoby posiadają obywatelstwo polskie lub na mocy uzyskanego zezwolenia przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, a nie mogą uzyskać zaopatrzenia od władz, które te formacje powołały do życia.

(2) Za inwalidów wojskowych uważa się:

a) osoby, które doznały uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, nabytych wskutek służby w wojsku Rzeczypospolitej Polskiej w czasie pokoju,

b) członków organizacji Przysposobienia Wojskowego, którzy doznali uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, jeżeli to uszkodzenie zdrowia spowodowało utratę zdolności zarobkowej i zostało nabyte wskutek urazu, doznanego w czasie zajęć wojskowych, spełnianych na zarządzenie i pod nadzorem instruktora Przysposobienia Wojskowego, powołanego do tego przez władze wojskowe.

Art. 3. (1) Za pozostałych w rozumieniu art. 1 uważa się:

a) wdowę, o ile małżeństwo zostało zawarte z zachowaniem form prawnych, przepisanych przez ustawodawstwo cywilne,

b) dzieci ślubne pochodzące z takiego małżeństwa,

c) dzieci nieślubne, o ile zmarły był zobowiązany opłacać za nie alimentacje z tytułu prawnie stwierdzonego ojcostwa,

d) dzieci adoptowane, które były na utrzymaniu poległego, zmarłego, lub zaginionego, względnie inwalidy wojennego, o ile adoptacja nastąpiła przed doznaniem uszkodzenia zdrowia,

e) rodziców,

f) rodziców adoptujących, o ile adoptacja poległego lub zmarłego nastąpiła przed doznaniem uszkodzenia zdrowia oraz o ile poległy lub zmarły był ich jedynym żywicielem.

(2) Za pozostałych po inwalidach wojskowych uważa się osoby, wymienione w ust. (1) niniejszego artykułu, o ile odnośne małżeństwo lub ojcostwo powstało przed doznaniem przez inwalidę uszkodzenia zdrowia; jednak dzieci, pochodzące z małżeństwa, zawartego przez inwalidę przed doznaniem przezeń uszkodzenia zdrowia, są uprawnione do zaopatrzenia z niniejszej ustawy.

Art. 4. Za zmarłych w związku przyczynowym ze służbą wojskową uważa się:

a) inwalidów wojennych i wojskowych, jeżeli śmierć ich nastąpiła wskutek uszkodzenia zdrowia, uznanego orzeczeniem komisji rewizyjno-lekarskiej za pozostające w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub wskutek cierpienia pochodnego od tego uszkodzenia zdrowia,

b) osoby zmarłe w czasie pełnienia służby wojskowej lub w ciągu jednego roku po zwolnieniu z wojska, jeżeli śmierć ich nastąpiła wskutek służby wojskowej lub wskutek uszkodzenia zdrowia, pozostającego w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

TYTUŁ II.

Postępowanie w sprawach o uznanie za zaginionego i stwierdzenie związku przyczynowego uszkodzenia zdrowia ze służbą wojskową.

Art. 5. (1) Za zaginionego bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych ma być uważany ten, kto na żądanie pozostałych po nim (art. 3), po przeprowadzeniu osobnego postępowania, za takiego uznany zostanie.

(2) Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania w sprawie uznania za zaginionego bez własnej winy będzie umieszczone w „Monitorze Polskim" na koszt Skarbu Państwa.

Art. 6. Sądy grodzkie są obowiązane na wniosek władz, wyznaczonych w drodze rozporządzenia przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości przesłuchiwać pod przysięgą świadków:

a) na stwierdzenie związku przyczynowego między uszkodzeniem zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, względnie śmiercią a służbą wojskową,

b) w postępowaniu o uznanie za zaginionego bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych.

Art. 7. (1) Uszkodzeniem zdrowia jest upośledzenie pewnych funkcyj organizmu, spowodowane przez chorobę lub kalectwo.

(2) Utratę zdolności zarobkowej w rozumieniu niniejszej ustawy stanowi zmniejszenie się możliwości zarobkowych spowodowane:

a) uszkodzeniem zdrowia, powstałym bez własnej winy w czasie i w związku przyczynowym ze służbą wojskową,

b) samym tylko pogorszeniem się uszkodzenia zdrowia, które to pogorszenie nastąpiło bez własnej winy w związku przyczynowym ze służbą wojskową, jeżeli to uszkodzenie zdrowia istniało już przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub powstało niezależnie od niej w czasie jej pełnienia.

(3) Ogólną utratę zdolności zarobkowej w rozumieniu niniejszej ustawy stanowi zmniejszenie się możliwości zarobkowych spowodowane uszkodzeniem zdrowia, które istniało już przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub powstało niezależnie od tej służby w czasie jej pełnienia, o ile to uszkodzenie uległo pogorszeniu bez własnej winy w związku przyczynowym ze służbą wojskową; w razie współistnienia także uszkodzeń zdrowia, określonych w ust. (2) lit. a) niniejszego artykułu, uwzględnia się je łącznie przy określaniu stopnia ogólnej utraty zdolności zarobkowej.

(4) Służbę wojskową w rozumieniu niniejszej ustawy stanowi służba, określona w art. 2.

Art. 8. (1) Do orzekania o związku przyczynowym uszkodzenia zdrowia ze służbą wojskową oraz o stopniu utraty zdolności zarobkowej, spowodowanej tym uszkodzeniem, wreszcie o stopniu winy, powodującej uszkodzenie, są powołane: w pierwszej instancji inwalidzkie komisje rewizyjno-lekarskie, a w drugiej i ostatniej instancji inwalidzkie komisje odwoławcze. Orzeczenia inwalidzkich komisyj o uznaniu za inwalidów osób, które w chwili wydania orzeczenia nie posiadały obywatelstwa polskiego (art. 2 ust. (1) lit. c), lub zgłosiły roszczenia do zaopatrzenia po upływie terminu, zakreślonego w art. 31, są nieważne, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 31 ust. (3) i (4). Utrzymuje się w mocy orzeczenia inwalidzkich komisyj o związku przyczynowym uszkodzenia zdrowia ze służbą wojskową, doznanego przez osoby, wymienione w art. 2 ust. 1) lit. c), w czasie pozostawania ich w niewoli po upływie terminów, określonych pod lit. c) tegoż artykułu.

(2) Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Administracji Publicznej wyda w drodze rozporządzenia przepisy o składzie, organizacji i trybie postępowania komisyj rewizyjno-lekarskich i odwoławczych, ustali tabelę stanów chorobowych i warunki jej stosowania i wyznaczy władze powołane do orzekania o zaginięciu bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych (art. 5). Orzeczenia tych władz o uznaniu za zaginione osób, których śmierć została już przedtem stwierdzona metryką śmierci lub orzeczeniem właściwego sądu o uznaniu za zmarłego, są nieważne.

(3) Do orzekania o przyznaniu i wymiarze, względnie o zgaśnięciu i zawieszeniu zaopatrzeń pieniężnych z niniejszej ustawy oraz do ich wypłaty są powołane władze, które wyznaczy Minister Skarbu.

(4) Koszty związane z postępowaniem administracyjnym i sądowym oraz z dochodzeniami w sprawach, wymienionych w ust. (1) i (2) niniejszego artykułu, ponosi Skarb Państwa.

Art. 9. (1) Stopień utraty zdolności zarobkowej lub ogólnej utraty zdolności zarobkowej (art. 7) może być określony na stałe lub czasowo. Inwalida nie może żądać ponownego ustalenia stopnia utraty zdolności zarobkowej lub ogólnej utraty zdolności zarobkowej, określonego na stałe prawomocnym orzeczeniem.

(2) Inwalida, którego stopień utraty zdolności zarobkowej lub ogólnej utraty zdolności zarobkowej został określony czasowo, może po upływie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia żądać ponownego ustalenia stopnia utraty zdolności zarobkowej lub ogólnej utraty zdolności zarobkowej.

(3) Inwalida, którego stopień utraty zdolności zarobkowej został określony na stałe, może być po upływie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia poddany badaniu przez inwalidzką komisję rewizyjno-lekarską na wniosek lekarza referatu spraw inwalidzkich właściwego starostwa, przy czym inwalida ma prawo żądać specjalistycznego badania lekarskiego w szpitalu lub w zakładzie leczniczym. Inwalida ponosi koszty badania specjalistycznego, jeżeli wynik tego badania nie stwierdził zwiększenia się stopnia utraty zdolności zarobkowej (art. 7).

(4) Jeżeli ponowne badanie rewizyjno-lekarskie nie stwierdzi zwiększenia się stopnia utraty zdolności zarobkowej lub ogólnej utraty zdolności zarobkowej, inwalida ponosi wszelkie koszty związane z wdrożonym postępowaniem.

(5) Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu może poddać jednorazowej rewizji wszystkie orzeczenia komisyj rewizyjno-lekarskich, względnie odwoławczych, co do istnienia dowodów związku przyczynowego uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa ze służbą wojskową.

(6) Jeżeli wskutek rewizji, przewidzianej w ustępie poprzednim, związek przyczynowy ze służbą wojskową został uznany za nieuzasadniony, może inwalida najpóźniej w ciągu roku od daty zawarcia pokoju złożyć nowe dowody dla ustalenia tego związku.

TYTUŁ III.

Zaopatrzenie inwalidzkie.

Art. 10. Zaopatrzenie stanowią następujące świadczenia ze strony Państwa:

a) zasadnicza renta inwalidzka,
b) dodatki:
   1. ciężko poszkodowanych,
   2. kwalifikacyjny,
   3. rodzinny,
   4. pielęgnacyjny,
c) zapomoga pogrzebowa,
d) renty pozostałych,
e) leczenie i doleczanie,
f) zaopatrywanie w aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze,
g) szkolenie,
h) opieka społeczna.

Rozdział I.

Zaopatrzenie pieniężne inwalidów.

Art. 11. Rentę zasadniczą wymierza się w stosunku do stopnia utraty zdolności zarobkowej.

Art. 12. Prawo do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy przysługuje inwalidom wojennym i wojskowym z utratą przynajmniej 15% zdolności zarobkowej w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

Art. 13. Renta może być czasowa lub stała, zależnie od czasowej lub stałej utraty zdolności zarobkowej i wynosi przy utracie:

15% zdolności zarobkowej — 15% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 16% do 24% zdolności zarobkowej — 20% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 25% do 34% zdolności zarobkowej — 30% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 35% do 44% zdolności zarobkowej — 40% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 45% do 54% zdolności zarobkowej — 50% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 55% do 64% zdolności zarobkowej — 60% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 65% do 74% zdolności zarobkowej — 70% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 75% do 84% zdolności zarobkowej — 80% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 85% do 94% zdolności zarobkowej — 90% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

od 95% do 100% zdolności zarobkowej — 100% renty zasadniczej zupełnego inwalidy,

Art. 14. (1) Zasadnicza renta zupełnego inwalidy wojennego i wojskowego (powyżej 94% utraty zdolności zarobkowej) wynosi 125 zł miesięcznie.

(2) Przez czas trwania wyjątkowych warunków gospodarczych, wywołanych wojną, pobiera inwalida i pozostali (art. 3) rentę zasadniczą w podwójnej wysokości. Czas trwania tych warunków ustali Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 15. (1) Inwalidzi, z utratą zdolności zarobkowej, wynoszącą przynajmniej 45%, otrzymują dodatek ciężko poszkodowanych, który reguluje się według następującej skali:

przy utracie zdolności zarobkowej od 45% do 54% — 10 zł,
przy utracie zdolności zarobkowej od 55% do 64% — 15 zł,
przy utracie zdolności zarobkowej od 65% do 74% — 30 zł,
przy utracie zdolności zarobkowej od 75% do 84% — 45 zł,
przy utracie zdolności zarobkowej od 85% do 94% — 60 zł,
przy utracie zdolności zarobkowej od 95% do 100% — 75 zł.

(2) Inwalidzi z ogólną utratą zdolności zarobkowej, wynoszącą przynajmniej 65%, uprawnieni do zaopatrzenia pieniężnego (art. 12), a nie odpowiadający warunkom ust. (1) niniejszego artykułu mogą otrzymać tytułem dodatku ciężko poszkodowanych 10 złotych.

Art. 16. (1) Inwalidzi wojenni i wojskowi, którzy w następstwie ciężkiego uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa (art. 7 ust. (2), lit. a) i b) i ust. (3), są tak niedołężni, iż stale potrzebują opieki i pomocy innych osób, otrzymują dodatek na pielęgnację w następującej wysokości:

a) 25 zł miesięcznie,
b) 50 zł miesięcznie w wypadkach całkowitej utraty wzroku lub utraty co najmniej dwóch kończyn,
c) 75 zł miesięcznie w wypadku całkowitego obezwładnienia fizycznego, amputacji więcej niż 2-ch kończyn lub podwójnych kalectw.

(2) O uprawnieniu do pobierania dodatku na pielęgnację, jak również o wysokości dodatku według ust. (1) niniejszego postanowienia orzeka inwalidzka komisja rewizyjno-lekarska.

Art. 17. (1) Dodatek kwalifikacyjny otrzymują inwalidzi o utracie przynajmniej 45% zdolności zarobkowej.

(2) Dodatek kwalifikacyjny niższy przysługuje inwalidom, którzy:

1) posiadają średnie wykształcenie ogólne lub zawodowe, bądź też
2) uzyskali rangę oficerską do kapitana włącznie lub równorzędną.

(3) Dodatek kwalifikacyjny wyższy przysługuje inwalidom, którzy:

1) posiadają wyższe wykształcenie ogólne lub zawodowe, bądź też
2) uzyskali rangę co najmniej majora lub równorzędną.

(4) Dodatek kwalifikacyjny niższy wynosi 25%, wyższy 50% renty zasadniczej i dodatku ciężko poszkodowanych.

Bliższe postanowienia co do wykształcenia, uprawniającego do dodatku kwalifikacyjnego, wydadzą w drodze rozporządzenia: Minister Pracy i Opieki Społecznej i Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej i Ministrem Oświaty.

Art. 18. (1) Inwalidzie przysługuje prawo do dodatku rodzinnego na żonę w wysokości 20% renty zasadniczej pobieranej przez inwalidę, i prawo do dodatku na każde dziecko w wysokości 10% pobieranej kwoty renty zasadniczej i dodatku na żonę.

(2) Dodatek rodzinny na dzieci nie może być przyznany na więcej niż czworo dzieci.

(3) Inwalidzie nie przysługuje prawo do dodatku rodzinnego:

a) na żonę pobierającą uposażenie z instytucji państwowej, zaopatrzenie ze Skarbu Państwa lub z funduszów samorządowych,
b) na żonę sądownie rozwiedzioną lub separowaną, o ile mąż nie jest orzeczeniem sądowym zobowiązany do jej utrzymania.

(4) Do dzieci w rozumieniu niniejszego artykułu zalicza się dzieci ślubne i uprawnione, tudzież pasierby. Prawo do dodatku na dziecko przysługuje do ukończenia 18-go roku życia. Jeżeli dziecko uczęszcza do szkoły publicznej lub wskutek ułomności fizycznej, umysłowej albo nieuleczalnej choroby nie może zarabiać na swoje utrzymanie, prawo do dodatku przysługuje do ukończenia 24-go roku życia dziecka.

(5) Dzieci i pasierbów, które weszły w związki małżeńskie lub które się same utrzymują, jako też dzieci i pasierbów, posiadających własne zaopatrzenie, nie uwzględnia się przy wymiarze dodatku rodzinnego.

(6) Inwalidom, uprawnionym na mocy innej ustawy do pobierania ze Skarbu Państwa dodatków na rodzinę, przysługuje prawo wyboru dodatku dla nich korzystniejszego.

(7) Dodatki z niniejszego artykułu wymierza się od renty zasadniczej, przysługującej inwalidzie według postanowień art. 19 niniejszej ustawy.

Art. 19. Określone art. 13 kwoty renty zasadniczej przysługują inwalidzie bez względu na miejsce zamieszkania w kraju.

Art. 20. (1) Zapomoga pogrzebowa przysługuje osobom, pozostałym po zmarłych inwalidach, którzy byli uprawnieni do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy, względnie osobom, które poniosły koszty pogrzebu.

(2) Zapomoga pogrzebowa równa się jednomiesięcznej zasadniczej rencie zupełnego inwalidy. O ile zapomoga przysługuje z tytułu innej ustawy, uprawnionemu służy prawo wyboru.

(3) O ile koszty pogrzebu pokryte zostały ze środków publicznych prawo do poboru zapomogi pogrzebowej upada.

Rozdział II.

Zaopatrzenie pieniężne wdów.

Art. 21. (1) Prawo do zaopatrzenia przysługuje wdowom po inwalidach, których utrata zdolności zarobkowej uprawniała w dniu śmierci do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy (art. 12), o ile związek małżeński został zawarty przed okaleczeniem lub chorobą, uprawniającą do renty, a tytuł do zaopatrzenia powstał po dniu 1 sierpnia 1914 r. Wdowom po inwalidach wojennych przysługuje prawo do zaopatrzenia w razie zawarcia ślubu po okaleczeniu lub po wystąpieniu choroby, uprawniającej do zaopatrzenia na mocy niniejszej ustawy, jeżeli związek małżeński trwał co najmniej jeden rok lub jeżeli małżeństwo było dzietne. Prawo wdowy rozpoczyna się z chwilą śmierci męża. Renta wdowia wynosi 50% renty zasadniczej zmarłego męża (art. 19).

(2) Wdowom po poległych i zmarłych oraz po zmarłych inwalidach, których śmierć pozostaje w przyczynowym związku ze służbą wojskową lub po zaginionych (art. 34), przysługuje prawo do zaopatrzenia, o ile tytuł do zaopatrzenia powstał po 1 sierpnia 1914 r. Renta wdowia wynosi 50% renty zasadniczej, która by przysługiwała zupełnemu inwalidzie, po którym pozostała wdowa.

(3) Dla wymiaru renty według niniejszego artykułu jest miarodajna, o ile chodzi o wdowę po inwalidzie wojennym, renta inwalidy wojennego, o ile zaś chodzi o wdowę po inwalidzie wojskowym, renta inwalidy wojskowego.

(4) Wymiar renty wdowiej, przewidziany w niniejszym artykule, następuje od renty zasadniczej i dodatku kwalifikacyjnego, obliczonego jednak od samej renty zasadniczej, jeżeli poległy lub zmarły mąż miał, w myśl postanowień niniejszej ustawy, prawo do takiego dodatku lub warunki do jego uzyskania, gdyby żył.

(5) Prawo do renty, określone w niniejszym artykule, przysługuje wdowom, mającym na wychowaniu co najmniej jedno dziecko własne w wieku poniżej lat 15 z małżeństwa po poległym, zmarłym (zaginionym), oraz tym wdowom, które wskutek stałego, stwierdzonego przez urzędowego lekarza, uszkodzenia zdrowia utraciły więcej niż 66 i 2/3% zdolności zarobkowej.

(6) Wdowy, które ukończyły 50 rok życia, mają prawo do zaopatrzenia bez względu na istnienie okoliczności, określonych w poprzednim ustępie.

(7) Ponadto prawo do renty wdowiej w wymiarze 30% służy:

a) wdowom po osobach, wymienionych w art. 2 ust. (1) lit. a), b) i d) oraz w ust. (2) lit. a),
b) wdowom po osobach, wymienionych w art. 2 ust. (1) lit. c) i e), mającym na utrzymaniu przynajmniej jedno własne dziecko z małżeństwa po poległym lub zmarłym (zaginionym), pobierające zaopatrzenie na podstawie art. 24.

(8) Wymiar renty wdowiej w przypadkach, wymienionych w ust. poprzednim pod lit. a) i b) następuje według zasad ust. (1), (2), (3) i (4) niniejszego artykułu.

Art. 22. (1) W razie zamążpójścia otrzymuje wdowa odprawę w wysokości trzechletniego zaopatrzenia pieniężnego i traci tym samym prawa do zaopatrzenia z niniejszej ustawy.

(2) O ile wdowa wyjdzie za mąż za obywatela innego państwa, przysługuje jej odprawa tylko w tym wy-

padku, jeżeli odnośne państwo stosuje wzajemność do obywateli Państwa Polskiego.

Art. 23. Zaopatrzenie nie przysługuje wdowie separowanej lub rozwiedzionej sądownie, o ile mąż nie był orzeczeniem sądowym zobowiązany do jej utrzymania.

Rozdział III.

Zaopatrzenie pieniężne sierot i rodziców i granica rent osób pozostałych.

Art. 24. (1) Sieroty po inwalidach, których utrata zdolności zarobkowej uprawniała w dniu śmierci do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy (art. 12), otrzymują do chwili samodzielnego zarobkowania lub zawarcia związku małżeńskiego, najpóźniej jednak do ukończenia 18-go roku życia, rentę sierocą w wysokości 30% renty, którą pobierałby ich ojciec przed śmiercią.

(2) Sieroty po poległych i zmarłych, których śmierć pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub po zaginionych (art. 5) otrzymują do chwili samodzielnego zarobkowania lub zawarcia związku małżeńskiego z ograniczeniem, przewidzianym w art. 34, najpóźniej jednak do ukończenia 18 roku życia, rentę w wysokości 30% renty zasadniczej, która by przysługiwała zupełnemu inwalidzie wojennemu.

(3) Sieroty zupełne otrzymują w wypadkach, określonych w ust. (1) i (2) niniejszego artykułu, rentę sierocą w wysokości 40% renty zasadniczej.

(4) Jeżeli sierota z powodu kalectwa lub trwałej choroby, powstałych przed ukończeniem przez sierotę 18 roku życia, nie może zarabiać na swoje utrzymanie i nie posiada środków utrzymania, pobiera rentę przez cały czas tego stanu.

(5) Jeżeli sierota uczęszcza do szkół publicznych lub kształci się zawodowo, otrzymuje rentę do czasu ukończenia szkoły lub wykształcenia, najwyżej jednak do ukończenia 24-go roku życia.

(6) Prawo do renty na podstawie ust. (4) i (5) artykułu niniejszego nie służy sierotom, które zawarły związek małżeński.

(7) Do wymiaru rent sierocych mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 21 ust. (3) i (4).

Art. 25. (1) Suma rent wdowiej i sierocych, wymierzonych w wypadkach, odpowiadających postanowieniom art. 21 ust. (1) i art. 24 ust. (1), nie może przekraczać renty zasadniczej wraz z dodatkiem rodzinnym na żonę, pobieranej przez zmarłego inwalidę.

(2) Suma rent osób, pozostałych po poległym lub zaginionym (art. 5), w wypadkach, odpowiadających postanowieniom art. 21 ust. (2), art. 24 ust. (2) i po zmarłym w związku przyczynowym ze służbą wojskową, nie może przekraczać renty zasadniczej wraz z dodatkiem rodzinnym na żonę, która to renta przysługiwała by zupełnemu inwalidzie wojennemu, względnie wojskowemu przy analogicznym zastosowaniu art. 21 ust. (3).

(3) Celem utrzymania granicy rent, wskazanej w ust. (1) i (2) niniejszego artykułu, przy przyznawaniu rent zachowana ma być kolejność osób według art. 3.

Art. 26. Zupełne sieroty może Państwo umieścić w odpowiednich zakładach na wniosek opiekunów; rentę należną sierocie za okres pobytu w zakładzie, wpłaca właściwa władza skarbowa na rzecz sieroty do jednej z instytucyj finansowych, które określi Minister Skarbu.

Art. 27. (1) Rodzice (art. 3 ust. (1) lit. e) i f), poległego i zmarłego, którego śmierć pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub zaginionego (art. 5), o ile są niezdolni do zarobkowania i nie posiadają niezbędnych środków utrzymania lub członków rodziny prawnie zobowiązanych i będących w stanie dostarczać im środków utrzymania, otrzymują dla jednej osoby 20%, dla obojga 30% renty zasadniczej zupełnego inwalidy. Wymiar renty rodzicielskiej podwyższa się dla jednej osoby do 25%, dla obojga rodziców do 40% renty zasadniczej zupełnego inwalidy w wypadkach, w których rodzice, mając wszystkie warunki, przewidziane niniejszym artykułem, utracili w związku ze służbą wojskową więcej synów.

(2) Rodzice inwalidy, którego śmierć nie pozostawała w związku przyczynowym ze służbą wojskową, mają prawo do renty, jeżeli zachodzą wymagania, określone w ustępie poprzedzającym, a zmarły syn miał w dniu śmierci prawo do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy (art. 12). Podstawę wymiaru zaopatrzenia rodzicielskiego stanowi wówczas renta zasadnicza, jaka służyła by synowi w dniu śmierci.

(3) Osobę, która utraciła więcej niż $2/3$ zdolności zarobkowej, matkę, która ukończyła 50-ty i ojca, który ukończył 60-ty rok życia, uważa się za niezdolnych do zarobkowania w rozumieniu niniejszego artykułu.

TYTUŁ IV.

Postanowienia ogólne dla zaopatrzeń pieniężnych.

Rozdział I.

Terminy wypłat.

Art. 28. Renty, przyznane na mocy niniejszej ustawy, wypłaca się miesięcznie z góry.

Rozdział II.

Zajęcie renty, termin zgłoszenia roszczeń, zgaśnięcie prawa do renty i zawieszenie renty.

Art. 29. (1) Zaopatrzenia pieniężne z niniejszej ustawy wolne są od wszelkich podatków państwowych i samorządowych i podlegają zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu wyłącznie na podstawie postanowień niniejszego artykułu. Przepisy art. 574 i 575 kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 112, poz. 934) nie będą stosowane.

(2) Zapowiedzenie i zajęcie renty z dodatkami, z wyjątkiem dodatku ciężko poszkodowanych i pielęgnacyjnego, jest dopuszczalne celem ściągnięcia lub zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych oraz pożyczek, udzielonych inwalidzie z funduszów publicznych, na ten cel przeznaczonych oraz kosztów postępowania przewidzianych w art. 9 ust. (1) i (2).

(3) Dopuszczalne jest również potrącenie z renty z dodatkami, z wyjątkiem dodatku ciężko poszkodowanych i pielęgnacyjnego, kwot renty i dodatków, pobranych nieprawnie lub w nienależnej wysokości. Zapowiedzenia, zajęcia i potrącenia w tych wypadkach nie mogą przekroczyć 30% łącznej sumy renty z dodatkami, ulegającymi zajęciu, zapowiedzeniu i potrąceniu.

(4) W razie zbiegu wierzytelności zaspokojenie następuje bez względu na czas powstania wierzytelności w następującym porządku:

1) roszczenia alimentacyjne do wysokości 15% sumy renty z dodatkami,
2) roszczenia Skarbu Państwa z tytułu nieprawnie lub w nienależnej wysokości pobranej renty i dodatków,
3) roszczenia z pożyczek, udzielonych z funduszów publicznych i pozostałe roszczenia alimentacyjne.

(5) O porządku zaspokojenia roszczeń, mających to samo pierwszeństwo, decyduje termin doręczenia urzędowi, przekazującemu rentę, orzeczenia sądowego lub administracyjnego.

(6) Renty i dodatki, pobrane nienależnie wskutek podania przez osoby do tego zobowiązane nieprawdziwych danych lub też świadomego zamilczenia przez te osoby okoliczności, powodujących zawieszenie lub zmniejszenie zaopatrzenia, ulegają aż do zupełnego ich umorzenia potrąceniu z przypadających do wypłaty rent do wysokości 50% łącznej sumy renty z dodatkami.

(7) Procentowe ograniczenia, wprowadzone w ust. (2) i (5) niniejszego artykułu, nie mają zastosowania do nienależnie pobranych kwot renty i dodatków, jeżeli wypłata nastąpiła wskutek zawinionego działania lub zaniechania osób, wymienionych w poprzednim ustępie, stwierdzonego wyrokiem karno-sądowym.

(8) Zapowiedzenia i zajęcia z tytułu roszczeń alimentacyjnych pozostają ważne i w tych wypadkach do wysokości 15% sumy renty z dodatkami.

Art. 30. (1) Urzędy gminne, względnie magistraty, o ile zostaną wezwane przez właściwe władze do stwierdzenia okoliczności, służących za podstawę orzeczenia, dotyczącego zaopatrzenia (np. ilość członków rodziny, posiadanie majątku nieruchomego, miejsce zamieszkania

itp.) odpowiedzialne są solidarnie z osobami, które zaopatrzenie nieprawnie pobrały, za straty Skarbu Państwa, spowodowane zaniedbaniem urzędu gminnego, względnie magistratu, który świadomie lub wskutek przeprowadzenia oczywiście niedbałych dochodzeń poświadczył okoliczności niezgodne z rzeczywistością. Gminie przysługuje prawo regresu do swych organów, względnie funkcjonariuszów, którzy stali się winnymi powyższego uchybienia, a to niezależnie od ich odpowiedzialności karnej lub dyscyplinarnej.

(2) O powyższej odpowiedzialności gmin orzekają właściwe władze nadzorcze na wniosek władzy przyznającej zaopatrzenia z niniejszej ustawy.

Art. 31. (1) Roszczenia do zaopatrzenia z niniejszej ustawy muszą być zgłoszone pod rygorem utraty prawa:

1) przez inwalidów w ciągu jednego roku po rozwiązaniu stosunku czynnej służby wojskowej, w czasie której powstało lub uległo pogorszeniu uszkodzenie zdrowia, stanowiące podstawę roszczeń;
2) przez członków organizacji Przysposobienia Wojskowego w ciągu jednego roku od daty wypadku, który spowodował uszkodzenie zdrowia;
3) przez osoby, pozostałe po inwalidach, po poległych oraz po zmarłych w związku przyczynowym ze służbą wojskową przed upływem roku od dnia śmierci zmarłego, względnie poległego;
4) przez osoby, pozostałe po zaginionych bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych (art. 5 i 8) przed upływem roku od daty zawarcia pokoju lub faktycznego zakończenia działań wojennych, podczas których nastąpiło zaginięcie. Za dopełnienie obowiązku zgłoszenia roszczeń uważa się wniesienie do właściwej władzy podania o uznanie danej osoby za zaginioną;
5) osoby, roszczące prawo do zaopatrzenia z tytułu choroby, okaleczenia lub śmierci, jeżeli wypadki te nastąpiły w związku z pełnieniem służby w Wojsku Polskim, podziemnych organizacjach wojskowych i partyzanckich po 1 września 1939 r. mogą dochodzić swych praw najpóźniej w ciągu jednego roku, licząc od daty zawarcia pokoju. Jeżeli osoby te przebywają z uzasadnionych powodów zagranicą, mogą one zgłosić swe roszczenia w ciągu jednego roku od daty powrotu do kraju, najpóźniej jednak przed upływem lat pięciu od daty zawarcia pokoju.

(2) Roszczenie do zaopatrzenia po poległych i zmarłych w związku przyczynowym ze służbą wojskową, których śmierć nie może być wykazana formalną metryką śmierci, lecz orzeczeniem sądowym o zaszłej śmierci (o uznaniu za zmarłego), zgłoszone być musi najpóźniej do jednego roku po upływie czasokresu, którego zachowanie, zgodnie z przepisami prawa cywilnego, stanowi ustawowy warunek domniemania zaszłej śmierci.

Terminy do zgłaszania roszczenia, zakreślone w ust. (1) pkt 3 i w ust. (2) artykułu niniejszego biegną i upływają, bez względu na datę uzyskania dowodu śmierci oraz bez względu na to, czy przed upływem tych terminów pozostali odpowiadali warunkom do uzyskania zaopatrzenia, wymaganym przez niniejszą ustawę (art. 21, 24, 27 i 34).

(3) Minister Pracy i Opieki Społecznej może w porozumieniu z Ministrem Skarbu uwzględnić zgłoszenia roszczeń, dokonane przez inwalidę po upływie terminów, zakreślonych w ust. (1) pkt 1) artykułu niniejszego, nie później jednak niż w dniu 31 grudnia 1936 r., jeżeli inwalida położył zasługi w walkach o niepodległość Rzeczypospolitej.

(4) Minister Skarbu może uwzględnić zgłoszenia roszczeń do zaopatrzenia, dokonane po upływie terminów, zakreślonych w ust. (1) pkt 3) i w ust. (2) artykułu niniejszego, nie później jednak niż w dniu 31 grudnia 1936 r., jeżeli ubiegającymi się o zaopatrzenie są pozostali po osobach, które położyły zasługi w walkach o niepodległość Rzeczypospolitej.

(5) Minister Skarbu może uwzględnić zgłoszenia roszczeń do zaopatrzenia, dokonane po upływie terminów, zakreślonych w ust. (1) pkt 3) i ust. (2) artykułu niniejszego, nie później jednak niż w dniu 31 grudnia 1937 r. jeżeli ubiegającymi się o zaopatrzenie są pozostali po osobach, które poległy lub zmarły w związku przyczynowym ze służbą wojskową w formacjach, wymienionych w art. 2 ust. (1) lit. a), b) i d).

(6) Zaopatrzenie pieniężne w wypadkach, wymienionych w ust. (1), p. 1), 2) i 3) niniejszego artykułu, należy się od pierwszego dnia miesiąca po zgłoszeniu roszczenia. Termin początkowy uprawnienia do zaopatrzenia w przypadkach, wymienionych w p. 4), regulują postanowienia art. 34.

(7) W wypadkach, przewidzianych w ust. (2) niniejszego artykułu:

a) jeżeli odnośne orzeczenie sądu przedstawiono władzy przyznającej zaopatrzenie przed upływem roku od daty orzeczenia sądowego o zaszłej śmierci (o uznaniu za zmarłego), należy się zaopatrzenie pieniężne od pierwszego dnia miesiąca po dacie orzeczenia sądowego.
b) jeżeli odnośne orzeczenie sądu o zaszłej śmierci (o uznaniu za zmarłego) przedstawiono władzy, przyznającej zaopatrzenie, po upływie roku od daty orzeczenia sądowego, należy się zaopatrzenie pieniężne od pierwszego dnia miesiąca po przedstawieniu orzeczenia sądu urzędowi, przyznającemu zaopatrzenie.

(8) Jeżeli przy zastosowaniu przepisów ust. (6) i (7) artykułu niniejszego lub przepisów art. 34 początkowy termin uprawnienia do zaopatrzenia pieniężnego przypadałby na okres przed dniem 1 kwietnia 1934 r., prawo do zaopatrzenia pieniężnego rozpoczyna się od dnia 1 kwietnia 1934 r.

Art. 32. (1) Prawo do zaopatrzenia z niniejszej ustawy gaśnie:

1) w razie śmierci osoby uprawnionej,
2) gdy osoba, uprawniona do zaopatrzenia, została skazana prawomocnym wyrokiem sądowym, orzekającym utratę praw publicznych.

(2) Zgaśnięcie prawa do zaopatrzenia następuje, o ile czyn karygodny popełniony był:

a) przez inwalidę — po doznaniu uszkodzenia zdrowia, uzasadniającego roszczenie do zaopatrzenia,
b) przez pozostałego po inwalidzie, po poległym lub po zmarłym w związku przyczynowym ze służbą wojskową — po śmierci inwalidy, poległego lub zmarłego w związku przyczynowym ze służbą wojskową,
c) przez pozostałego po osobie, uznanej za zaginioną bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych (art. 5), — po zawarciu pokoju lub faktycznym zakończeniu działań wojennych.

(3) W wypadku zgaśnięcia prawa do zaopatrzenia z powodów, przewidzianych w ust. (1) pkt 2) niniejszego artykułu, żona i dzieci, o ile nie są współwinne popełnionego przestępstwa i nie mają środków utrzymania, mogą otrzymać zaopatrzenie wdowie, względnie sieroce [art. 21 ust. (1), art. 24 ust. (1) i art. 25 ust. (1)].

(4) W wypadkach, przewidzianych w ust. (1) pkt 2) niniejszego artykułu, inwalida nie traci prawa leczenia i protezowania.

Art. 33. Minister Skarbu może przywrócić rentę inwalidzie wojennemu, jeżeli prawo do jej pobierania zgasło na podstawie postanowień ustaw karnych byłych państw zaborczych z powodu wyroków sądowych, wydanych na skutek przestępstw, popełnionych przed dniem 15 października 1927 r., o ile postanowienia artykułu poprzedniego, przy uwzględnieniu rodzaju przestępstwa i kary, nie przewidywały by w danym wypadku zgaśnięcia renty.

Art. 34. Uprawnienie do zaopatrzenia tymczasowego pozostałych po zaginionym bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych (art. 5) rozpoczyna się od daty wydania orzeczenia odnośnej władzy o uznaniu za zaginionego, natomiast gaśnie:

a] jeżeli zaginiony odnajdzie się,
b) po upływie trzech lat od wydania orzeczenia o uznaniu za zaginionego, jeżeli w ciągu tego czasu nie przedłożono metryki jego śmierci, względnie nie uzyskano orzeczenia sądowego, uznającego

zaginionego za zmarłego. Dostarczenie tych dowodów później nie uprawnia do zaopatrzenia za czas od ustania zaopatrzenia tymczasowego do chwili złożenia dowodów właściwej władzy.

Art. 35. (1) Prawo do pobierania renty i dodatków zawiesza się:

a) w razie przebywania poza granicami państwa bez zezwolenia Ministra Skarbu na korzystanie z renty za granicą dłużej niż rok — na czas takiego pobytu za granicą;

b) w razie utraty obywatelstwa polskiego do chwili ponownego uzyskania tego obywatelstwa; na ten czas ulegają zawieszeniu również wszystkie inne uprawnienia z niniejszej ustawy.

c) o ile uprawniony na mocy prawomocnego wyroku sądowego odbywa karę pozbawienia wolności.

Rozdział III.

Pobieranie różnych zaopatrzeń i kapitalizacja rent.

Art. 36. (1) Zasadnicza renta inwalidy, przysługująca mu według stopnia utraty zdolności zarobkowej oraz dodatek kwalifikacyjny, o ile mu służy, mogą ulec skapitalizowaniu w całości, w połowie lub w $^1/_4$ na warsztat pracy, budowę, nabycie nieruchomości, kształcenie lub dokształcanie, jeżeli:

1) osoba, pobierająca rentę, jest pełnoletnia i nie przekroczyła 55 roku życia,

2) istnieje rękojmia celowego użycia skapitalizowanej renty zgodnie z zamierzeniami wnioskodawcy.

(2) Mimo skapitalizowania renty inwalida zachowuje prawo do dodatków: rodzinnego, ciężko poszkodowanych, pielęgnacyjnego, na psa przewodnika oraz do wszelkich świadczeń, nie stanowiących zaopatrzenia pieniężnego.

(3) Zaopatrzenie pozostałych nie może ulec skapitalizowaniu.

Art. 37. (1) W razie skapitalizowania wypłaca się inwalidzie sumę, którą otrzymuje się, mnożąc 6-miesięczną kwotę renty zasadniczej i dodatków, wymienionych w art. 36, w wymiarze przysługującym inwalidzie, przez mnożnik, zmieniający się stosownie do wieku; i tak dla inwalidy, który ukończył:

lat	21	mnożnik	wynosi	$18^3/_4$
„	22	„	„	$18^1/_2$
„	23	„	„	$18^1/_4$
„	24	„	„	18
„	25	„	„	$17^3/_4$
„	26	„	„	$17^1/_2$
„	27	„	„	$17^1/_4$
„	28	„	„	17
„	29	„	„	$16^3/_4$
„	30	„	„	$16^1/_2$
„	31	„	„	$16^1/_4$
„	32	„	„	16
„	33	„	„	$15^3/_4$
„	34	„	„	$15^1/_2$
„	35	„	„	$15^1/_4$
„	36	„	„	15
„	37	„	„	$14^3/_4$
„	38	„	„	$14^1/_2$
„	39	„	„	$14^1/_4$
„	40	„	„	14
„	41	„	„	$13^3/_4$
„	42	„	„	$13^1/_2$
„	43	„	„	$13^1/_4$
„	44	„	„	13
„	45	„	„	$12^3/_4$
„	46	„	„	$12^1/_2$
„	47	„	„	$12^1/_4$
„	48	„	„	12
„	49	„	„	$11^1/_2$
„	50	„	„	11
„	51	„	„	$10^1/_2$
„	52	„	„	10
„	53	„	„	$9^1/_2$
„	54	„	„	9
„	55	„	„	$8^1/_2$

(2) Jeżeli skapitalizowano rentę w połowie lub w $^1/_4$ wypłaca się inwalidzie połowę lub $^1/_4$ sumy, obliczonej według zasad, przewidzianych w ust. (1).

(3) Inwalida, który nie uzyskał skapitalizowania renty, może otrzymać zaliczkę na rentę do wysokości dwuletniej kwoty należnej renty z dodatkami, w art. 36 ust. (1) wymienionymi, z kredytu, przeznaczonego na ten cel w budżecie państwowym, tracąc prawo do renty i dodatków, wypłaconych tytułem zaliczki na okres czasu, za który otrzymał zaliczkę.

(4) Osoby, pozostałe po inwalidzie, który uzyskał skapitalizowanie renty, wraz z dodatkiem rodzinnym lub skapitalizował rentę w całości — nie mają prawa do zaopatrzenia inwalidzkiego. W razie skapitalizowania renty inwalidzkiej w połowie lub w $^1/_4$, podstawa wymiaru zaopatrzenia i łączna granica rent pozostałych (art. 21, 24, 25 i 27) ulegają obniżeniu o połowę lub o $^1/_4$.

(5) Szczegółowe przepisy w tym przedmiocie wyda Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 38. Władza państwowa może zabezpieczyć użycie wypłaconej sumy na cele, w art. 36 wyszczególnione, sposobem wypłacenia, zahipotekowaniem i zastrzeżeniem sobie prawa kontroli na obrotem własnością, nabytą dzięki skapitalizowaniu renty.

Art. 39. Renta, w myśl art. 36 i 37 skapitalizowana, nie podlega zajęciu prawnemu. Czynności sądowe, połączone ze skapitalizowaniem, nie podlegają opłatom stemplowym.

Art. 40. (1) Inwalidzi, którzy uzyskali rentę skapitalizowaną, oraz ich rodziny, względnie pozostali (art. 3) tracą prawo do zaopatrzenia pieniężnego, nie tracą zaś prawa do innych świadczeń, przewidzianych w niniejszej ustawie.

(2) Osoby, które na podstawie ustaw b. państw zaborczych uzyskały skapitalizowanie części renty, przypadającej im na podstawie tamtejszych ustaw, otrzymują rentę inwalidzką według niniejszej ustawy, zmniejszoną o część skapitalizowaną.

(3) Inwalidom wojennym, których utrata zdolności do zarobkowania wynosi co najmniej 45%, a którzy uzyskali skapitalizowanie części renty przypadającej im na podstawie ustaw b. państw zaborczych w okresie dewaluacji marki niemieckiej, Minister Skarbu może przyznać rentę z niniejszej ustawy niezmniejszoną o część skapitalizowaną.

TYTUŁ V.

Leczenie, dostarczanie aparatów ortopedycznych i środków pomocniczych, szkolenie i zatrudnienie inwalidów.

Art. 41. (1) Inwalida ma prawo do korzystania na koszt Państwa z pomocy lekarskiej, środków i zakładów leczniczych, o ile stwierdzonym zostanie, że choroba jego znajduje się w związku przyczynowym z odbytą służbą wojskową.

(2) Przez czas pobytu w zakładzie leczniczym inwalida, o ile, niezależnie od przepisów artykułu niniejszego, ma prawo do pobierania renty inwalidzkiej i dodatków, otrzymuje 5% renty zasadniczej zupełnego inwalidy oraz w pełnym wymiarze dodatek kwalifikacyjny, ponadto przez pierwsze trzy miesiące przebywania w zakładzie — dodatek ciężko poszkodowanych.

(3) Żona i dzieci inwalidy, znajdującego się w zakładzie leczniczym, otrzymują zaopatrzenie, w myśl zasad art. 21 ust. (1) i (3) i art. 24 ust. (1), w wymiarze 30% (dla żony) i 20% (dla dziecka).

Art. 42. Prawo do korzystania na koszt Państwa z pomocy lekarskiej, środków i zakładów leczniczych mają również inwalidzi poniżej 15% utraty zdolności zarobkowej, o ile udowodnią, że choroba wymagająca leczenia, jest w związku z odbytą służbą wojskową.

Art. 43. (1) Ubezpieczalnie Społeczne, oparte na ustawodawstwie obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby, są zobowiązane do udzielania inwalidom świadczeń, przewidzianych w art. 41 i 42 niniej-

szej ustawy, o ile zostaną do tego powołane przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

(2) Świadczeń tych będą udzielały Ubezpieczalnie Społeczne bez względu na to czy inwalidzi są ich członkami, w rozmiarze przewidzianym statutowo dla ich członków, z tym jednakże, że granice okresu świadczeń, udzielanych w chorobie członkom Ubezpieczalni Społecznej, nie mają zastosowania do inwalidów, gdy chodzi o choroby, będące w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

(3) Koszty świadczeń powyższych, udzielanych przez Ubezpieczalnie Społeczne, jak również koszty administracyjne, z udzielaniem tych świadczeń związane, pokrywa w całości Skarb Państwa, przy czym zwrot świadczeń przez Skarb Państwa może być całkowicie lub częściowo ustalony w postaci ryczałtu, którego wysokość określi każdorazowo Minister Pracy i Opieki Społecznej.

(4) Na odnośne wydatki Ubezpieczalnie Społeczne będą otrzymywały zaliczki w wysokości kosztów, przewidzianych w danym okresie, związanych z udzielaniem świadczeń, wymienionych powyżej.

(5) Terminy udzielania zaliczek i rozrachunków ze Skarbem Państwa oraz sposób tych rozrachunków i rozstrzygania sporów, na tym tle wynikłych, określi rozporządzenie, które wyda Minister Pracy i Opieki Społecznej. Postępowanie właściwych urzędów państwowych i Ubezpieczalni Społecznych przy udzielaniu świadczeń w chorobie oraz prawa i obowiązki inwalidów w stosunku do tychże urzędów i Ubezpieczalni Społecznych, procedurę przy uznawaniu danej choroby za objętą postanowieniami art. 41 i 42 niniejszej ustawy, dla celów rozrachunków Ubezpieczalni Społecznych ze Skarbem Państwa, przy zapewnieniu przy tym właściwego udziału zainteresowanych Ubezpieczalni Społecznych, sposób rozstrzygania sporów, mogących stąd wyniknąć, oraz sporów inwalidów z Ubezpieczalniami Społecznymi z tytułu powyższych świadczeń, jakoteż szczegółowe przepisy w sprawie wykonania postanowień niniejszego artykułu ustali w drodze rozporządzenia Minister Pracy i Opieki Społecznej.

(6) Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej służy prawo powierzenia leczenia inwalidów innej instytucji lub odpowiednim zakładom.

Art. 44. Inwalida z ogólną utratą zdolności zarobkowej powyżej 84% ma prawo do leczenia na koszt Państwa we wszystkich wypadkach chorobowych, bez względu na przyczynowy związek ze służbą wojskową, oraz przysługuje mu prawo ubezpieczenia członków rodziny, w Ubezpieczalniach Społecznych na własny koszt za opłatą, której wysokość ustali Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 45. Za zgodą odpowiedniej władzy inwalida może na koszt Państwa udać się do specjalnych uzdrowisk lub zdrojowisk, względnie może się poddać specjalnym zabiegom chirurgicznym i ortopedycznym, o ile przez to stan kalectwa lub zdrowia mógłby ulec poprawie, albo jego zdolność zarobkowa mogłaby się podnieść.

Art. 46. (1) O ile inwalida nie zgłasza się na zabiegi lecznicze, które w myśl decyzji komisji rewizyjno-lekarskiej lub inwalidzkiej komisji odwoławczej mogą zapobiec pogorszeniu się kalectwa lub choroby oraz obniżeniu stopnia zdolności do zarobkowania, nie ma prawa do renty wyższej, do której by go uprawniało to pogorszenie, gdyby nie zostało spowodowane zaniedbaniem leczenia z winy samego inwalidy.

(2) W wypadku konieczności ciężkich zabiegów chirurgicznych inwalida mimo odmowy zgody nie traci prawa do renty wyższej.

Art. 47. (1) Po dokonaniu zabiegów leczniczych, wymienionych w art. 45, odpowiednia władza stwierdza ponownie stopień utraty zdolności zarobkowej danego inwalidy.

(2) W tych wypadkach ponowne stwierdzenie stopnia utraty zdolności zarobkowej następuje w trybie art. 8 niniejszej ustawy.

Art. 48. (1) Inwalidzi otrzymują na koszt Państwa aparaty ortopedyczne w potrzebnej ilości, umożliwiające im wykonywanie zawodu, a także służące dla celów kosmetycznych przy kalectwach rzucających się w oczy.

(2) Dostarczanie aparatów, wymienionych powyżej, jest dokonywane przez wykonawcę świadczeń w chorobie, którego przewiduje art. 43.

Art. 49. (1) Aparat ortopedyczny winien służyć inwalidzie na pewien okres czasu, bliżej rozporządzeniem określony.

(2) Ponowne zaopatrzenie inwalidy w takiż aparat ortopedyczny przed upływem tego czasu dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy stwierdzono, że zniszczenie nie zostało spowodowane przez złą wolę lub zaniedbanie inwalidy.

Art. 50. (1) Naprawa aparatów ortopedycznych odbywa się na koszt Państwa. Zwrot kosztów naprawy aparatów ortopedycznych, jakoteż kosztów sporządzenia nowych aparatów w zakładach prywatnych jest dozwolony, o ile uzyskano uprzednio zezwolenie na to właściwej władzy.

(2) Suma, podlegająca zwrotowi, nie może przekraczać cen maksymalnych, ustalonych dla takichże aparatów i ich naprawy w wytwórniach i zakładach państwowych.

Art. 51. (1) Inwalida ociemniały (art. 7) otrzymuje:

a) dodatek na utrzymanie psa przewodnika w wysokości 25 zł miesięcznie, niezależnie od tego, czy psa posiada;
b) psa przewodnika po ukończeniu kursu obchodzenia się z psem; w razie zawinionej utraty psa przewodnika inwalida płaci za niego należność w trybie, określonym przez Ministra Skarbu i nabywa ponownie prawo do otrzymania psa przewodnika.

(2) Inwalida ociemniały, wyszkolony w dostępnym dla siebie zawodzie, otrzymuje narzędzia pracy, potrzebne do wykonywania tegoż zawodu; ponadto — środki pomocnicze, niezależnie od wyszkolenia lub wykonywania zawodu.

Art. 52. Państwo może sobie zastrzec prawo własności co do kosztownych aparatów, narzędzi i psa.

Art. 53. (1) Inwalidzi mają prawo do bezpłatnej nauki w odpowiednich zakładach celem podniesienia lub odzyskania dawniejszej zdolności do pracy.

(2) O zawodzie, do którego ma być przygotowany i wyszkolony inwalida, rozstrzyga jego zdolność fizyczna i wykształcenie, przy czym jednak winny być uwzględnione w miarę możności uzasadnione jego życzenia.

(3) Inwalidzie, uchylającemu się bez uzasadnionej przyczyny od szkolenia lub zaniedbującemu je, może być zmniejszona renta o $1/4$.

(4) Szkolenie i przygotowanie do zawodów na koszt Państwa w myśl tego artykułu nie może trwać dłużej niż 2 lata, w wyjątkowych wypadkach do 3-ch lat.

(5) O ile inwalida otrzymuje mieszkanie i utrzymanie w danym zakładzie, stosuje się zasady w art. 41 ust. (2) i (3) niniejszej ustawy określone.

Art. 54. Dzieci inwalidów, sieroty po nich oraz sieroty po poległych, zaginionych i zmarłych w związku przyczynowym ze służbą wojskową, korzystają z ulg, przyznanych przez Ministra Oświaty dzieciom funkcjonariuszów państwowych w szkołach wyższych, średnich, ogólnokształcących i zawodowych.

Art. 55. (1) Inwalidzi ciężko poszkodowani, pozbawieni pomocy i opieki osób drugich z utratą zdolności zarobkowej, uprawniającą do zaopatrzenia pieniężnego (art. 12), mogą być umieszczani na stałe lub czasowo w zakładach opiekuńczych. Minister Pracy i Opieki Społecznej może zezwolić w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, na przyjęcie do zakładów opiekuńczych inwalidów, nie odpowiadających poprzednio podanym warunkom.

(2) Umieszczenie inwalidy w zakładzie opiekuńczym może nastąpić z urzędu:

a) w razie stwierdzenia choroby umysłowej,
b) w razie naznaczenia przez powołane władze kuratora i niewykonania przez kuratora przyjętych obowiązków.

(3) Inwalida podczas pobytu w zakładzie opiekuńczym otrzymuje 25% renty zasadniczej i dodatku ciężko poszkodowanych oraz dodatek kwalifikacyjny, jakie pobierałby w razie pozostawania w opiece domowej.

(4) Rodzina inwalidy, przebywającego w zakładzie opiekuńczym, otrzymuje zaopatrzenie w myśl art. 41 ust. (3).

Art. 56. (1) Inwalidzi, odbywający podróże w sprawach, tyczących się zaopatrzenia, mają prawo do zwrotu kosztów podróży i kosztów utrzymania w czasie trwania podróży, z wyjątkiem wypadków, kiedy podróż odbywa inwalida bez wezwania ze strony odnośnej władzy lub w sprawach odwoławczych, o ile zostaną odmownie załatwione.

(2) Wysokość ryczałtu za podróże i utrzymanie określi Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 57. Bezrolni i małorolni inwalidzi wojenni, będący z zawodu rolnikami lub obeznani z uprawą roli, mają prawo do otrzymania od Państwa gospodarstwa rolnego w myśl ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 4, poz. 18) i dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 3, poz. 13) i prawo pierwszeństwa. Koszty utworzenia osady inwalidzkiej pokrywa się ze skapitalizowanego zaopatrzenia inwalidy w myśl art. 36—40 niniejszej ustawy.

Art. 58. Spółki inwalidów wojennych, zakładające przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, mogą korzystać przed innymi z istniejących udogodnień.

Art. 59. (1) Inwalidzi wojenni mają przy równych kwalifikacjach pierwszeństwo przy obsadzaniu urzędów państwowych i nadawaniu zezwoleń na sprzedaż wyrobów monopolowych, biletów loteryjnych, na prowadzenie gospód, księgarń kolejowych itp.

(2) Pierwszeństwo takie przysługuje także pozostałym wdowom po inwalidach wojennych, po poległych i zmarłych (art. 1), nie mającym dostatecznych środków do życia.

Art. 60. Inwalidzi wojenni przy równych kwalifikacjach mają pierwszeństwo także przy obsadzaniu posad w urzędach, przedsiębiorstwach i zakładach państwowych lub samorządowych, oraz prywatnych, przez Państwo subwencjonowanych i koncesjonowanych.

Art. 61. (1) Pracodawcy w rolnictwie, przemyśle, handlu i komunikacji, instytucje i zakłady o charakterze publiczno-prawnym, oraz wszelkie inne przedsiębiorstwa i zakłady pracy, niezależnie od tego, czy są własnością państwową, samorządową lub prywatną, obowiązane są zatrudnić na każdych 33 pracowników jednego inwalidę lub jedną wdowę po poległym, zmarłym, lub zaginionym w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub po inwalidzie, o ile nie przekroczyła 50 roku życia.

(2) Obowiązkowi, przewidzianemu w ustępie poprzednim, podlegają również pracodawcy, prowadzący roboty sezonowe: budowlane, ziemne, brukarskie, drogowe, kolejowe, wodne (budowlane, regulacyjne) oraz melioracyjne.

(3) W przedsiębiorstwach o zmiennej ilości pracowników, ilość inwalidów lub kobiet, względnie jednych i drugich, przypadających do zatrudnienia w danym miesiącu kalendarzowym, oblicza się według przeciętnej miesięcznej zatrudnionych pracowników w miesiącu poprzednim.

(4) Inwalida, zatrudniony na podstawie artykułu niniejszego, może za zgodą publicznej instytucji pośrednictwa pracy zrzec się zatrudnienia na rzecz członka rodziny, będącego na jego utrzymaniu.

(5) Zarobek osób, zatrudnionych na zasadzie niniejszego artykułu, nie może być niższy, aniżeli zarobek zdrowego pracownika w danej kategorii pracy i płacy.

(6) Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i właściwymi ministrami wyznaczy w drodze rozporządzenia warunki i stosunek, jakim w poszczególnych kategoriach zakładów pracy powinno odpowiadać zatrudnienie inwalidów pracowników umysłowych i fizycznych o różnych stopniach utraty zdolności zarobkowej (art. 7) oraz sposób w jaki zakłady pracy, zatrudniające zarówno mężczyzn jak i kobiety, mają wykonać swój obowiązek zatrudnienia osób, wskazanych przez ustawę niniejszą. W rozporządzeniu tym wskazane zostaną władze powołane do nadzorowania należytego wykonania postanowień artykułu niniejszego.

Art. 62. Pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę, zawartą z inwalidą lub wdową (art. 61) tylko z ważnych przyczyn, a w szczególności:

a) co do pracowników umysłowych tylko z ważnych przyczyn w rozumieniu art. 32, 33, 36 i 37 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 323);

b) co do robotników tylko z ważnych powodów lub z winy w rozumieniu art. 13—16, 18 i 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 324).

Art. 63. Pracodawcy, winni przekroczenia przepisów, zawartych w art. 61 i 62 lub rozporządzeń, na ich podstawie wydanych, karani będą w drodze administracyjnej aresztem do 6-ciu tygodni albo grzywną od 200 do 2.000 zł.

TYTUŁ VI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 64. (1) Osoby, uprawnione do zaopatrzenia pieniężnego z ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195) w brzmieniu ostatnio obowiązującym, o ile odpowiadają warunkom do zaopatrzenia na zasadzie niniejszej ustawy, będą otrzymywały to zaopatrzenie bez obowiązku zgłaszania ponownie roszczeń do zaopatrzenia, z wyjątkiem zgłoszenia do dodatku kwalifikacyjnego.

(2) Prawo do pobierania tego dodatku rozpocznie się, o ile chodzi o dodatek, przewidziany w punktach 1) i 2) ust. (2), oraz w punktach 1) i 2) ust. (3) art. 17, od pierwszego dnia miesiąca po dostarczeniu właściwej władzy dowodów uprawnienia.

Art. 65. Zgłoszenia dokonane przy rejestracji, zarządzonej na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Ministrów i Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego z dnia 25 listopada 1920 r. w przedmiocie rejestracji należności przypadających Rzeczypospolitej od Niemiec z tytułu emerytur i zapomóg dla wojskowych ofiar wojny z b. armii rosyjskiej oraz osób, które były przez tych wojskowych utrzymywane (Monitor Polski Nr 271 z 1920 r.), nie były zgłoszeniami, wymaganymi do uzyskania zaopatrzenia pieniężnego, ani na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie niniejszej ustawy, ani na zasadzie niniejszej ustawy.

Art. 66. Wdowy i sieroty po inwalidach, wymienionych w art. 1 lit. c), które pobierały już ze Skarbu Państwa Polskiego zaopatrzenie w dniu 1 maja 1921 r., na podstawie innych przepisów prawnych, dotychczas obowiązujących, które nie posiadają warunku, dotyczącego trwania związku małżeńskiego co najmniej jeden rok (art. 21 ust. (1)), będą nadal korzystały z zaopatrzenia, jednakowoż według postanowień niniejszej ustawy.

Art. 67. (1) Osoby, które przed wejściem w życie niniejszej ustawy nie zgłosiły roszczeń do zaopatrzenia w terminach, zakreślonych w art. 24 ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195) i w art. 1 ustawy z dnia 7 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 229), oraz pozostali po osobach zaginionych w związku ze służbą wojskową, pełnioną przed dniem 19 marca 1921 r. (art. 5), którzy nie wnieśli do dnia 31 grudnia 1930 r. do władzy, powołanej do orzekania o zaginięciu bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych, podania o uznanie danej osoby za zaginioną nie mają prawa do zaopatrzenia ani według ustawy z dnia 18 marca 1921 r., ani według niniejszej ustawy.

(2) Dla oceny skuteczności roszczeń, zgłoszonych przez osoby pozostałe, obojętne jest, czy śmierć poległego lub zmarłego wykazana została formalną metryką

śmierci, czy też orzeczeniem sądowym o zaszłej śmierci (o uznaniu za zmarłego), jak również czy uzyskanie przez pozostałych któregokolwiek z tych dokumentów nastąpiło przed upływem, czy też po upływie terminów, wyszczególnionych w ustępie poprzednim.

(3) Do ustalenia terminu, od którego przysługuje zaopatrzenie pieniężne na zasadzie przepisów ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195), o ile to ustalenie (prawomocne, względnie ostateczne) nie nastąpiło do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, mają zastosowanie postanowienia art. 31 niniejszej ustawy.

Art. 68. Inwalidzi, którym prawo do zaopatrzenia pieniężnego przysługiwało już w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, z powodu utraty co najmniej 15% zdolności zarobkowej w związku ze służbą wojskową, będą otrzymywali zaopatrzenie na zasadach niniejszej ustawy, chociaż nie odpowiadają warunkom, określonym w art. 12 pkt. 2) i 3). Inwalidom, którzy uzyskali skapitalizowanie renty przed wejściem w życie niniejszej ustawy i wskutek tego nie mają prawa do zaopatrzenia pieniężnego z niniejszej ustawy, jeżeli ich utrata zdolności zarobkowej wynosi co najmniej 45%, Minister Skarbu w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może przyznać dodatek ciężko poszkodowanych i pielęgnacyjny.

Art. 69. Upoważnia się Ministra Skarbu do umorzenia należności Skarbu Państwa:

1) z tytułu nadpłaconych kwot zaopatrzeń pieniężnych z ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195) w okresie do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy;
2) z tytułu nadpłaconych kwot w związku z zastosowaniem art. 12 ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej, uchylonego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 447). Jednocześnie uchyla się § 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 1030), o ile odnoszą się do świadczeń pieniężnych z ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195), z dniem ogłoszenia niniejszej ustawy ulegają umorzeniu wszelkie pretensje, oparte na zastosowaniu do tych świadczeń przytoczonych przepisów rozporządzenia.

Art. 70. Ministrowi Skarbu przysługuje prawo:

1) zaokrąglenia kwoty zaopatrzenia, przysługującego z niniejszej ustawy, w ten sposób, aby kwota, przypadająca do wypłaty w jednostkach groszy, kończyła się na cyfry nie niższe od 5-ciu groszy;
2) zarządzenie przekazywania zaopatrzeń, nie przekraczających dla jednego uprawnionego miesięcznie kwoty 10 zł zamiast miesięcznie — kwartalnie.

Art. 71. Osoby, które zgłoszą roszczenia do zaopatrzenia na zasadzie art. 31 niniejszej ustawy, mają prawo do zaopatrzenia w wymiarze, ustalonym niniejszą ustawą.

Art. 72. Upoważnia się Ministra Skarbu do przyznawania zaopatrzeń pieniężnych w wymiarze, przewidzianym dla inwalidy wojskowego, inwalidom, którzy doznali uszkodzenia zdrowia z powodu choroby lub kalectwa, powodującego utratę co najmniej 45% zdolności zarobkowej, na skutek udziału w oddziałach ukraińskich w walkach z Wojskiem Polskim w czasie od 1 listopada 1918 r. do 15 lipca 1919 r., o ile są pozbawieni innych środków utrzymania, posiadają obywatelstwo polskie i wykazują się swoją lojalnością państwową. Termin zgłoszenia określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej i Ministra Skarbu. Rozporządzenie to określi również sposób zgłoszenia i władzę, powołaną do przyjmowania zgłoszeń.

Art. 73. Prawo do zaopatrzenia z niniejszej ustawy przysługuje również osobom, które w dniu 26 marca 1925 r. odpowiadały warunkom określonym w art. 2 ustawy z dnia 3 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 209).

Art. 74. Ustawa niniejsza z dnia 1 października 1932 ma analogiczne zastosowanie w wypadkach, w których ustawa z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195) była w zupełności lub częściowo stosowana analogicznie do osób, uprawnionych do zaopatrzenia na zasadzie innych ustaw.

Art. 75. Orzecznictwo o zwrocie i potrąceniu rent i dodatków pobranych nieprawnie, należy tylko do władz, powołanych do wymiaru zaopatrzenia pieniężnego, także w tych wypadkach, gdy inwalida utracił prawo do renty

Instancją odwoławczą w tych sprawach jest Minister Skarbu.

Art. 76. Czasokres do wnoszenia odwołań od orzeczeń w sprawach, wynikających z tej ustawy, wynosi 60 dni.

Art. 77. Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą: ustawa z dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195), ustawa z dnia 4 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 608), ustawa z dnia 12 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 223), ustawa z dnia 3 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 209), rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej: z dnia 10 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 475), z dnia 7 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 798) i z dnia 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 446), ustawa z dnia 7 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 229) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 665).

Art. 78. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej i Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, Ministrem Obrony Narodowej, Ministrem Administracji Publicznej, Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 79. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Osobom, które przed dniem 31 marca 1932 r. zgłosiły roszczenia do zaopatrzenia, przysługują zaopatrzenia pieniężne z niniejszej ustawy od dnia 1 października 1932 r. z wyjątkiem przewidzianym w art. 64.

229

OBWIESZCZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 16 czerwca 1945 r.

w sprawie zgłaszania roszczeń w zakresie ubezpieczeń społecznych powstałych podczas zatrudnienia obywateli polskich w Niemczech i na obszarach okupowanych przez niemców.

(Przedruk z Monitora Polskiego Nr 9, poz. 37 z dnia 25 czerwca 1945 r.)

Celem uzyskania danych potrzebnych do wyegzekwowania od Rzeszy Niemieckiej pretensyj obywateli polskich wynikłych z pracy wykonywanej podczas wojny, wzywam obywateli polskich zatrudnionych w okresie od 1 września 1939 r. do 9 maja 1945 r. na obszarach okupowanych przez niemców (poza t. zw. Generalną Gubernią) i w Rzeszy do zgłoszenia w terminie do dnia 31 sierpnia 1945 r. w Ubezpieczalni Społecznej właściwej dla obecnego miejsca pobytu roszczeń o wypłatę renty inwalidzkiej, wdowiej lub sierocej, wynikających z tytułu:

nieszczęśliwych wypadków łącznie z wypadkami spowodowanymi przez działania wojenne oraz

śmierci osób obowiązanych do utrzymania (małżonków, ojców, dzieci) i

niezdolności do zarobkowania.

Zgłoszenie może być dokonane ustnie lub na piśmie i powinno zawierać następujące dane:

1. Imię i nazwisko poszkodowanego, jego wiek i adres.
2. Nazwę i adres zakładu pracy, w którym (lub podczas zatrudnienia w którym) nastąpił nieszczęśliwy wypadek (śmierć, powstała niezdolność do zarobkowania).
3. Datę nieszczęśliwego wypadku (śmierci, powstania niezdolności do zarobkowania).
4. Rodzaj nieszczęśliwego wypadku (np. ucięcie ręki, zranienie itp.) oraz stopień niezdolności do pracy wskutek wypadku (w braku tego stopień niezdolności do pracy określi lekarz Ubezpieczalni).

5. W stosunku do rodziny zabitych — stopień pokrewieństwa, wiek, imię i nazwisko, stan rodzinny i adres członków rodziny.
6. Wysokość ostatnio pobieranego zarobku.

Osoby, które nie mogą zgłosić swoich roszczeń w terminie do dnia 1 sierpnia br. Ubezpieczalniom, mogą dodatkowo zgłosić swoje pretensje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Łódź, Śródmiejska 16 w terminie do dnia 31 października 1945 r.

w/z Minister Pracy i Opieki Społecznej:
(—) *Giebartowski*, Podsekretarz Stanu.

230
OBWIESZCZENIE
MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 16 czerwca 1945 r.

w sprawie zgłaszania okresu zatrudnienia w Rzeszy i na obszarach okupowanych przez niemców do zaliczenia na poczet okresu uprawniającego do uzyskania renty ubezpieczeniowej.

(Przedruk z Monitora Polskiego Nr 9, poz. 38 z dnia 25 czerwca 1945 r.)

Celem uzyskania danych potrzebnych do wyegzekwowania od Rzeszy Niemieckiej pretensyj obywateli polskich wynikłych z pracy wykonywanej podczas wojny, wzywam obywateli polskich zatrudnionych w okresie od dnia 1 września 1939 r. do 9 maja 1945 r. w Rzeszy Niemieckiej i na obszarach okupowanych przez niemców poza t. zw. Generalną Gubernią do zgłoszenia w terminie do dnia 31 sierpnia 1945 r. okresu zatrudnienia na tych terenach, celem ewentualnego zaliczenia okresu tej pracy na poczet okresu uprawniającego do uzyskania renty ubezpieczeniowej.

Zgłoszenia należy dokonać ustnie lub na piśmie w Ubezpieczalni Społecznej właściwej dla obecnego miejsca pobytu zatrudnionych.

Zgłoszenie to powinno zawierać następujące dane:
1. Imię, nazwisko, datę urodzenia, imiona rodziców i adres zatrudnionego.
2. Nazwę i adres zakładu pracy (zakładów pracy), w którym (w których) była wykonywana praca.
3. Wysokość zarobków pobieranych w zakładzie pracy (w zakładach pracy).
4. Okres, w którym pracowano w każdym zakładzie pracy.
5. Rodzaj zatrudnienia (robotnik niewykwalifikowany, ślusarz, biuralista itp.).

Osoby, które nie mogły zgłosić tych danych w przepisanym terminie Ubezpieczalniom, mogą dodatkowo zgłosić je Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Łódź, Śródmiejska 16, w terminie do dnia 31 października 1945 r.

w/z Minister Pracy i Opieki Społecznej:
(—) *Giebartowski*, Podsekretarz Stanu.

231
ZARZĄDZENIE
MINISTRA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

z dnia 14 czerwca 1945 r.

w sprawie zezwolenia na posiadanie broni.

(Przedruk z Monitora Polskiego Nr 10, poz. 39 z dnia 2 lipca 1945 r.)

Wszystkie dotychczasowe zezwolenia na posiadanie broni tracą moc z dniem 15 lipca 1945 r.

Wszyscy posiadacze broni winni do dnia 15 lipca 1945 r. uzyskać nowe zezwolenia.

Do udzielania zezwolenia upoważnione są wyłącznie Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego oraz Wojewódzkie i Okręgowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego.

W podaniu o zezwolenie na broń należy wskazać rodzaj, system, kaliber oraz serie i numer broni.

Do podania należy dołączyć 2 fotografie, życiorys i zaświadczenie o niezbędności posiadania broni, wydane przez najwyższego w województwie zwierzchnika działu administracji państwowej, w którym petent pracuje.

Posiadacze broni, którzy nie otrzymają nowego zezwolenia, winni w terminie do 15 lipca 1945 r. broń i amunicję oraz stare zezwolenia złożyć w Powiatowym lub Miejskim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego za pokwitowaniem.

Posiadacze broni bez zezwolenia a po 15 lipca 1945 r. ze starym zezwoleniem pociągani będą do odpowiedzialności z art. 4 ust. (1) lit. a. dekretu o ochronie Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 50 z 1944 r.).

Minister Bezpieczeństwa Publicznego:
(—) *Stanisław Radkiewicz*

232

Ministerstwo Administracji Publicznej
Departament Polityczny
L. dz. II. P. 9338/45. Warszawa, dnia 10 lipca 1945.

OKÓLNIK Nr 27

w sprawie zezwolenia na posiadanie broni.

Do
Ob. Ob. Wojewodów (wszystkich)

Na podstawie Zarządzenia Ministra Bezpieczeństwa Publicznego Nr 15 z dnia 26 czerwca r. b. Nr 4050/45 — Ministerstwo Administracji Publicznej komunikuje, co następuje:

Wszystkie dotychczasowe zezwolenia na posiadanie broni tracą moc z dniem 15 lipca 1945 r.

Wszyscy posiadacze broni winni do dnia 15 lipca 1945 r. wykazać nowe zezwolenia.

Do wydawania zezwoleń upoważnione są wyłącznie: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego oraz Wojewódzkie względnie Okręgowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego.

W podaniu o zezwolenie na broń należy wskazać rodzaj, system oraz kaliber, serię i numer broni.

Do podania należy dołączyć 2 fotografie, życiorys i zaświadczenie o niezbędności posiadania broni, wydane przez najwyższego w województwie zwierzchnika danego działu administracji państwowej, w którym petent pracuje.

Posiadacze broni, którzy nie otrzymają nowego zezwolenia, winni w terminie do 15 lipca 1945 r. broń i amunicję oraz stare zezwolenie złożyć w Powiatowym lub Miejskim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego za pokwitowaniem.

Posiadacze broni bez zezwolenia, a po 15 lipca 1945 r. ze starym zezwoleniem, pociągani będą do odpowiedzialności z art. 4 i 10 dekretu o ochronie państwa (Dz. U. R. P. Nr 10 z 1944 r., poz. 50).

(—) *A. Grabowski*
Dyrektor Departamentu

Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski
Wydział Społeczno-Polityczny
Nr. Sp.-O-40a/4. Katowice, dnia 19 lipca 1945 r.

w sprawie zezwolenia na posiadanie broni.

Ob. Starostowie Pow. (wszyscy) i Ob. Prezydenci m. Katowic, Bytomia, Chorzowa, Gliwic, Sosnowca i Zabrza

udziela się celem podania treści okólnika Ministerstwa do wiadomości mieszkańców powiatu (miasta) sposobem dotychczas przyjętym, ewentualnie także i we formie komunikatu do prasy miejscowej.

Za Wojewodę:
(—) *J. Bartl*,
p. o. Naczelnika Wydziału

233

WOJEWODA ŚLĄSKO-DĄBROWSKI
Nr P. O. Inw. 147/7/45 Katowice, dnia 10 lipca 1945 r.

OKÓLNIK Nr 139/45

w sprawie pomocy dla inwalidów wojennych.

Ob. Ob. Starostowie i Prezydenci miast!

Jednym z zasadniczych zobowiązań jakie w obecnej wojnie naród i Państwo zaciągnęły wobec tych obywateli, którzy w ich obronie i dla ich oswobodzenia przelewali krew na polach bitew — jest obowiązek zaopieko-

wania się inwalidami wojennymi, oraz pozostałymi po nich wdowami i sierotami.

Władze państwowe w granicach swoich kompetencyj czynić winny wszystko, aby tym ofiarom wojny przyjść z najwydatniejszą pomocą.

Wobec stwierdzenia braku należytego zainteresowania się tą sprawą zarządzam, co następuje:

1) Ob. Ob. Starostowie (Prezydenci miast) zaliczą sprawę zainteresowania się losem inwalidów wojennych jak również pozostałych po nich wdów i sierót do rzędu swoich pierwszoplanowych poczynań.
2) Przy podziale lokali handlowych, składów, przedsiębiorstw przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych należy w pierwszym rzędzie uwzględniać tę kategorię osób.
3) Inwalidzi wojenni powinni znaleść wszelką pomoc i opiekę władz przy uzyskaniu zajęcia zarobkowego stosownie do ich kwalifikacyj zawodowych i stanu fizycznego.
4) We wszystkich starostwach i zarządach miejskich należy niezwłocznie uruchomić specjalne *referaty (podreferaty) opieki nad inwalidami*, przyczym do rozpatrywania spraw natury ogólnej a w danym razie także i konkretnych przypadków należy przyciągnąć do współpracy przedstawiciela referatu wojskowego danego urzędu oraz przedstawiciela powiatowej lub miejscowej jednostki Związku Inwalidów Wojennych R. P.

Ob. Ob. Starostowie — Prezydenci miast — w periodycznych sprawozdaniach ze swoich czynności powinni szczególnie uwzględniać wyniki pracy tego referatu.

Osobnym zarządzeniem powołuję do życia referat opieki nad inwalidami wojennymi w Wydziale Pracy i Opieki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego.

Wojewoda:
(—) Gen. Dyw. *A. Zawadzki*

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

PRZETARG PUBLICZNY

Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski rozpisał

przetarg publiczny

na wykonanie robót remontowych w budynku Gimnazjum w Chorzowie. Bliższe szczegóły na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Wojewódzkim, 4 pietro.

Termin przetargu 28 lipca 1945 r.

(Dr Inż. *Kaufman)*
Naczelnik Wydz. Kom.-Bud.

PRZETARG PUBLICZNY

Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski w Katowicach rozpisuje niniejszym przetarg publiczny na przeróbkę około 130 maszyn do pisania na pismo polskie. Podana ilość może się zwiększyć lub zmniejszyć według uznania Urzędu Wojewódzkiego Śląsko-Dąbrowskiego w Katowicach.

Oferty zalakowane w kopertach składać należy w kancelarii Wydziału Budżetowo-Gospodarczego Urzędu Wojewódzkiego Śląsko-Dąbrowskiego w Katowicach, pokój Nr 355, do dnia 30 lipca 1945 r. godz. 9-ej.

W ofercie podać należy cenę jednostkową łącznie z dostarczeniem czcionek polskich odpowiednich do dostarczonych przez Urząd Wojewódzki do przeróbki maszyn do pisania wraz z czyszczeniem oraz wyregulowaniem.

Do oferty dołączyć należy kwit na złożone w Kasie Skarbowej wadium w wysokości 10% oferty oraz zaświadczenie właściwej Izby Rzemieślniczo-Handlowej o dokonanej rejestracji firmy jak również świadectwa przemysłowego na rok 1945.

Otwarcie ofert nastąpi w dniu 30 lipca 1945 r. o godz. 10-ej w gmachu Urzędu Wojewódzkiego Śląsko-Dąbrowskiego w Katowicach, pokój Nr 360.

Za Wojewodę:
(—) Piechaczek, Naczelnik Wydziału

Nr B. G. III-140

KOMUNIKAT

Administracja Śląsko-Dąbrowskiego Dziennika Wojewódzkiego podaje do wiadomości, że z dniem 1 lipca 1945 r. uruchomione zostało konto Pocztowej Kasy Oszczędności o następującym brzmieniu:

Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski
Administracja Śląsko-Dąbrowskiego Dziennika Wojewódzkiego, Katowice, Nr konta III/4121.

Wobec powyższego Administracja prosi o przekazywanie wszelkich należności, dotyczących wyłącznie Śląsko-Dąbrowskiego Dziennika Wojewódzkiego na konto P. K. O. Nr III/4121 a to: za prenumeratę, pojedyńcze egzemplarze oraz za ogłoszenia zamieszczone w tym Dzienniku.

Należności za inne wydawnictwa urzędowe, oraz czasopisma prywatne nie należy wpłacać na omawiane konto, o ile Administracja wyraźnie nie wskaże w rachunku lub piśmie.

Jednocześnie podaje się do wiadomości zainteresowanym, że prenumerata Śląsko-Dąbrowskiego Dziennika Wojewódzkiego wynosi kwartalnie 60,— zł; półrocznie 120,— zł; rocznie 240,— zł.

Należność za prenumeratę przyjmuje się najmniej kwartalnie zgóry, a najdalej do 31 marca 1946 r. t. j. do końca okresu budżetowego.

Katowice, dnia 6 lipca 1945 r.

p. o. Kierownika Oddziału
(—) Dr Bałowski,

ZAPOWIEDŹ.

Podaje się do ogólnej wiadomości, że: 1) *Zdzisław Drabik,* administrator, kawaler, zamieszkały w Szopienicach, ul. Stawiska Nr 3, 2) *Dorota Anna Grodoń,* bez zawodu, zamieszkała w Szopienicach, ul. Stawiska Nr 3, chcą zawrzeć związek małżeński.

Obwieszczenie zapowiedzi nastąpić powinno w Urzędzie Gminnym w Szopienicach i w Śląsko-Dąbrowskim Dzienniku Wojewódzkim.

Szopienice, dnia 10 lipca 1945 r. 78

Urzędnik Stanu Cywilnego
(—) w zastępstwie *Fójcik*

ZGUBIONE DOKUMENTY.

Unieważnia się skradziony dowód osobisty z fotografią wydany przez Magistrat Sosnowiec w 1940 roku oraz legitymację urzędową wydaną przez Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski na nazwisko *Supernak Jan,* Niemodlin. 72

Unieważnia się dowód tożsamości konia wystawiony przez Urząd Gminny Przerębla na nazwisko Nowak Jan. Opis konia: klacz gniada, kwiatek na czole, biały znak nad pęciną, lat 10. Powyższy dowód został zagubiony przez Kubalskiego Władysława, zamieszkałego w Rosochaczu, gmina Koziegłowy, pow. Zawiercie. 73

Unieważnia się zaświadczenie na tymczasowe dzierżawienie działki ziemi po VD. Łuczaku w Koziegłowach, wydane przez Komisarza Urzędu Ziemskiego i Pełnomocnika Reformy Rolnej powiatu zawierciańskiego na nazwisko *Hełczyński Emanuel,* zamieszkały w Koziegłowach, pow. Zawiercie. 74

Unieważnia się skradzione zaświadczenie rejestracyjne wystawione przez Rejonową Komendę Uzupełnień Katowice na nazwisko *Latoska Karol,* Chorzów 1, Cmentarna 20. 76

Redakcja i Administracja: Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski, ul. Jagiellońska 25, I. pok. 244. tel. wewn. 444 i 452

Za Redakcję: Dr. Piotr Bałowski.

Tłoczono w Drukarni Państwowej (dawn. Druk. Urz. Woj. Śl.-Dąbr.), Katowice, Francuska 33, w podw., tel. 327-54

Nr 901/VII/45 (3.000) — R 327/2966